

сприяла проведенню серії зустрічей і перемовин з метою досягнення домовленостей між конкурентними коаліціями, результатом яких стало формування у грудні 2015 р. тимчасового уряду. Даний орган до останнього часу перебував за кордоном і поки що не визнаний офіційно жодним із центрів влади в країні. Якщо перемовини між політичними супротивниками щодо єдиного уряду не досягнуть успіху, цілком імовірними є або нова ескалація боротьби, або замороження конфлікту зі збереженням локальних зіткнень та подальший розпад держави. Можливим є і зовнішнє вторгнення з метою боротьби з тероризмом.

Список використаних джерел:

1. Cherstich I. Libya's Revolution: tribe, nation, politics [Electronic resource] // Open Democracy. – Mode of access: https://www.opendemocracy.net/igor-cherstich/libyas-revolution-tribe-nation-politics?utm_source=feedblitz&utm_medium=FeedBlitzEmail&utm_content=201210&utm_campaign=Nightly_2011-10-03%252005%253a30 – Title from the screen
2. Salem P. Libya's Troubled Transition [Electronic Resource] / Salem P., Kadlec A. // Carnegie Endowment for International Peace. – Mode of access: <http://carnegie-mec.org/2012/06/14/libya-s-troubled-transition/c057#> – Title from the screen
3. Wehrey F. Beyond Benghazi: Libya's Security Crisis and How the United States Can Help [Electronic Resource] // Carnegie Endowment for International Peace. – Mode of access: <http://carnegieendowment.org/2014/05/01/beyond-benghazi-libya-s-security-crisis-and-how-united-states-can-help/hgst> – Title from the screen
4. Wehrey F. Libya's Revolution at two years: perils and achievements [Electronic resource] // Carnegie Endowment for International Peace. – Mode of access: <http://carnegieendowment.org/2013/02/11/libya-s-revolution-at-two-years-perils-and-achievements/ff7s> – Title from the screen
5. Wehrey F. What's Behind Libya's Spiraling Violence [Electronic resource] // Washington Post. – Mode of access: <https://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2014/07/28/whats-behind-libyas-spiraling-violence/> – Title from the screen

Стемковська О.І.

аспірант,

Європейський східно-національний університет імені Лесі Українки

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Процес трансформації інституту місцевого самоврядування відбувається в Україні уже тривалий час і вимагає серйозного наукового дослідження, адже самоврядність громад – один з основоположних елементів демократизації країни в цілому. Чому власне важливо говорити саме про інституційне забезпечення трансформації місцевого самоврядування? Саме розвиток цілого інституту як системи дає можливість стверджувати, що місцеве самоврядування трансформується глибоко і поетапно, що неодмінно повинно дати результат у майбутньому незалежно від людського фактору, а особливо зміни влади.

Інституціоналізація у місцевому самоврядуванні – процес формування, розвитку і засвоєння всіма елементами системи місцевого самоврядування норм, правил, ролей, цінностей і еталонів, необхідних для здійснення управлінської діяльності, способів контролю за їх поведінкою; результат процесу в рамках якого досягається об'єктивізація інституту місцевого самоврядування і його ефективне функціонування. Інституціоналізація в управлінні є постійним процесом, основним елементом якого є: поява і розвиток неформальних правил, ініційованих елементами суспільної системи; оформлення і закріплення усталених і прийнятних норм в законодавчо-нормативних актах; формування механізму забезпечення дотримання закріплених норм. Узгодженість даних етапів інституціоналізації виступає передумовою прогресивного розвитку системи місцевого самоврядування [15, с. 351-356].

Специфіка державно-управлінських інститутів полягає в тому, що вони узаконені, організаційно упорядковані, структуровані, їх суспільне призначення, роль і місце в системі державного управління регламентовані відповідними нормативними актами; вони зорієнтовані на задоволення суспільних потреб та інтересів; мають можливість здійснювати владно-управлінські впливи на суспільство, окремі соціальні групи, відносини і процеси [11, с. 108]. Розвиток державно-управлінських інститутів визначається особливостями форми правління, державного устрою, політичного режиму, а також рівнем суспільної свідомості.

Інституційні зміни в державному управлінні супроводжуються періодами нестабільності, коли старі інститути вже не працюють, а нові ще не працюють. За таких умов зростає роль взаємодії державних і суспільних інституцій в питаннях формування, запровадження адаптації інститутів державного управління до нових умов суспільного розвитку. Особливо масштабні і глибокі інституційні зміни в державному управлінні мають місце в процесі проведення адміністративно-територіальних реформ.

Місцеві ради усіх рівнів, виконуючи функції представницьких органів місцевого самоврядування, спрямовують визначені законом і набуті практикою різноманітні форми та засоби своєї діяльності на забезпечення належного вирішення питань місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Постійне вдосконалення організації діяльності рад обумовлюється тими повноваженнями, які, згідно з чинним законодавством, має здійснювати кожна рада, та реаліями відповідного етапу розвитку країни, необхідністю розв'язання повсякденних проблем конкретного регіону, населеного пункту.

Роздержавлення рад, усунення вертикалі підпорядкованості між радами різних рівнів спонукає ради, їх органи та депутатів по-новому підходити до вже набутого досвіду організації роботи, вдосконалювати його, застосовувати нові форми і засоби, шукати шляхи до взаємодії з іншими радами, опрацьовуючи спільні підходи і узгоджуючи дії під час вирішення актуальних завдань.

Нормативно-правовою базою інституційного забезпечення управлінської діяльності в роботі органів місцевого самоврядування є Конституція України, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в

органах місцевого самоврядування», регламенти міських рад та виконавчих комітетів та інші нормативно-правові акти.

Пропонуємо розглянути три основні рівні нормативно-правового регулювання інституційного забезпечення управлінської діяльності в роботі органів місцевого самоврядування [2, с. 29]:

- Конституційний;
- законодавчий;
- статутний.

Із прийняттям 28 червня 1996 року Конституції України майже закінчився шестирічний пошук моделі місцевого самоврядування у нашій державі. Положення Основного Закону вивели місцеве самоврядування на рівень одного з провідних інститутів демократичного конституційного ладу. Про це засвідчує хоча б те, що місцевому самоврядуванню присвячений не тільки XI розділ Конституції, а також статті 5, 7, 13, 19, 38, 40, 71, 118 та низка інших.

Відповідно до ст.5 Конституції України «Народ здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування». Стаття 7 Конституції України трактує, що в Україні визнається та гарантується місцеве самоврядування. Тобто, держава не тільки визнає та гарантує його на рівні Основного Закону, а й розглядає місцеве самоврядування, як фундаментальну засаду устрою держави та суспільства.

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ та міст – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і Законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому Законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування [2, с. 118-124].

Загальні засади формування органів місцевого самоврядування та обрання його головних посадових осіб викладені у ст. 141 Конституції України. Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на певній території. Цей принцип є важливою гарантією, закріпленою Основним Законом, права територіальних громад на місцеве самоврядування, тобто на самостійне вирішення питань місцевого значення в межах Конституції та законів України [6, с. 12].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» відповідно до Конституції України, визначає: систему місцевого самоврядування; гарантії реалізації та захисту місцевого самоврядування в Україні; засади організації та діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування; правовий статус і відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування; врегульовує інші питання.

Для врегулювання прямої можливості громади брати участь у справах міста доцільним є розширення форм участі громадськості в управлінні справами міста, наприклад, через організацію дорадчих опитувань громадян (консультативного референдуму), створення спеціальної громадської комісії з розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів та посадовців місцевого

самоврядування, а також інституції міського уповноваженого з прав людини – члена територіальної громади.

Відносно новою практикою на сьогодні є прийняття громадами власних Статутів, що регулюють певним чином взаємовідносини між представницькими органами та членами територіальної громади. Статути територіальних громад уже прийнято в 16 обласних центрах України. Проте не всі вони є «живими», тобто мають прикладний характер та реалізуються громадянами міста на практиці. До статутів, які фактично діють та виправдовують своє призначення, можна зарахувати насамперед статути Дніпропетровська, Сум, Запоріжжя, Рівного, Луцька, Чернігова, Харкова, Львова та Тернополя Ці документи декларують загально визнані права громадян відповідно до законодавства України, передбачають низку механізмів їх реалізації на місцевому рівні та визначають умови функціонування територіальної громади та її органів. Варто зазначити, що Статут міста Харкова містить додатки, у які внесено положення про реалізацію форм безпосередньої участі громадян. Це, зокрема, такі форми, як загальні збори громадян за місцем проживання, місцеві ініціативи та громадські слухання. Крім того, додатки містять форми процесуальних документів, які стануть у нагоді громадянам під час реалізації кожної із зазначених форм тощо. Схожою є структура статутів деяких міст ближнього зарубіжжя, до прикладу, в місті Краків (Польща) [1, с. 43-48].

По своїй суті та колу питань, що повинен охопити Статут територіальної громади, останній сміливо можна вважати «конституцією» міста. Тому з метою створення дієвих правових механізмів до розробки та схвалення норм даного документу повинні долучитись фахівці і представники різних груп населення, які б висловили думку більшості громади. Статут територіальної громади міста повинен об'єктивно та всебічно регламентувати організацію місцевого самоврядування.

Отож, значна увага статутам територіальних громад обумовлена тим, що в основі розвитку інституту місцевого самоврядування є безумовно діяльність громади, активність якої і буде відображатись у якості та прикладному значенні конкретного статуту. Процес трансформації відбуватиметься у демократичному напрямку децентралізації лише у випадку активної взаємодії громади та влади та чесному і відвертому приведенні у відповідність нормативно-правової бази, що регламентує діяльність органів місцевого самоврядування в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ачкасов В.А. Опыт местного самоуправления на Западе / Ачкасов В.А. // Правоведение. – 1998. – № 4. – С. 43-48.
2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: монографія / О.В. Батанов. – К.: Ін-Юре, 2003. – 512 с.
3. Батанов О.В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні / Батанов О.В. – К., 2001.
4. Бобровська О.Ю. Корпоративне управління в місцевому самоврядуванні: монографія / О.Ю. Бобровська. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2008. – 284 с.
5. Василенко В.Н. Территориальные системы: проблемы трансформации и перспективы развития: монография / [Василенко В.Н., Дубницкий В.И., Кратт О.А.; науч.ред. В.Н. Василенко. – Донецк : Юго-Восток, 2003. – 306 с.

6. Головченко В. Конституційні принципи місцевого самоврядування / Головченко В., Корпань О. // Право України. – 1998. – № 3. – С. 14.
7. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування. – Хмельницький: Поділля, 1999. – С. 298-394.
8. Гартманн В. Комунальна політика та суспільство / Гартманн В. [пер. з нім.]. – К.: Фонд Фрідріха Науманна, 2007. – 28 с.
9. Дубінін Е. Місцеве самоврядування в Україні. Погляд з регіону. – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2002. – 156 с.
10. Кампо В.М. Місцеве самоврядування в Україні / Кампо В. М. – К.: Ін Юре, 1997. – 36 с.
11. Кравченко В.В. Основи муніципального менеджменту: навчальний посібник / Кравченко В.В., Пітцик М.В., Салій І.М.; за ред. В.В. Кравченка. – К.: Атіка-Н, 2003. – 304 с.
12. Кравченко В.В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні: навч. посібник / Кравченко В.В., Пітцик М.В. – К.: «Арабат-Центр», 2001. – 176 с.
13. Конституція України. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
14. Мамонова В.В. Методологія управління територіальним розвитком / Валентина Василівна Мамонова. – Х. : Видавництво ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. – 196 с.
15. Мельник А.Ф. Управління розвитком муніципальних утворень: теорія, методологія, практика: монографія / А.Ф. Мельник, Г.Л. Монастирський. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 476 с.
16. Місцеве самоврядування: організація роботи сільського, селищного голови / за заг. ред. А. Чемериса. – Львів: Ліга-Прес, 1999. – 320 с.